Ett år med kvittenser

Kungl Krigsvetenskapsakademiens årsberättelse för 2014

av Björn Anderson

I ÅR HAR Ryssland verkligen visat sitt rätta jag. 2014 blev därmed det år när politiken erkände att allt inte står rätt till med svenskt försvar och att det behöver förstärkas, inte minst ekonomiskt.

Båda dessa förhållanden, Ryssland och tillståndet för vårt försvar har akademien genom sina ledamöter sedan länge pekat på utan att få något större gehör för. Nu är dock förhållandena bekräftade och vår verksamhet röner ett allt större intresse, inte bara hos dem som står oss närmast.

Under 2014 har Ryssland på ett häpnadsväckande sätt, dock inte förvånande, blandat sig i en i grunden vänligt sinnad grannstats inre angelägenheter. Annekteringen av Krim med militära medel har följts upp med en rad av åtgärder gentemot Ukraina. Det gäller allt från politiska påtryckningar, ekonomiska sanktioner, understöd av ryskvänliga separatister till understöd av dessa med militär trupp och vapen.

Att Ryssland inom överblickbar tid skulle vara i stånd att vidta militära åtgärder mot sina grannländer har akademiens ledamöter i flera år pekat på. Vintern 2009/2010 kan man i en uppsats, skriven av vår finske ledamot Stefan Forss, få klart för sig Rysslands strategiska mål. Han skriver:”What Russia demands is well known: respect for the Russian nation, its values and its history, recognition of Russia`s legitimate sphere of interest in the post-Soviet space and of its right to defend its citizens even outside Russia`s border”. Forss pekar också på vad president Medvedev sa i september 2008; “We are so close to each other, it would impossible to tear us apart, to say that Russia has to embark on one path, and our neighbours on another”, och han slutar med; “both Putin and Medvedev seek to create a new, great Russia”.

I akademiens bok ”Till bröders hjälp” skriver ledamoten Jan Leijonhielm under 2011 följande: ”I ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det uppenbart att Ryssland inte vill anpassa sig till den rådande säkerhetsstrukturen i Europa utan strävar efter att skapa en ny, där det får större inflytande. Vidare kommer Moskva sannolikt att med alla medel försöka stoppa Natos vidare utvidgning inom OSS,[1] som ses som Rysslands exklusiva maktsfär, vilket särskilt drabbar de mest västinriktade och demokratiska länderna. Ett fortsatt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete med de hel- eller halvdiktaturer som utgör OSS förefaller också troligt. Förekomsten av fantomsmärtor över ett förlorat ett imperium i kombination med den av Putin drivna nationalismen, som ett kitt för att hålla ihop landet som är omringat av fientliga krafter i olika former, bidrar till att skapa en utrikes- och säkerhetspolitik som riskerar att

utmynna i överdrivna och aggressiva reaktioner".

Symptomatiskt för svenska politikers agerande under samma tid är uttalandet av försvarsberedningens ordförande efter beredningens resa till Moskva våren 2013, där hon framhåller den ryska ledningens fredliga avsikter och försöker nedtona det ryska hotet. Med försvarsberedningens rapport från den 15 maj i år har dock politiken bekräftat allt vad initierade såväl inom som utanför akademien pekat på under flera år. Ryssland använder militära medel för att uppnå sina strategiska mål och svenskt försvar måste förstärkas.

Nu är detta inte sagt för att stoltsera och säga: "Vad var det vi sa". Nej, istället görs det för att påvisa den kompetens akademien besitter med sina ledamöter. Att deras arbeten ger avtryck visar inte minst det växande intresset i medier, besök på vår hemsida och efterfrågan på våra publikationer. Det är heller inte konstigt att akademien får ett genomslag, eftersom ledamöterna på ett betryggande sätt speglar det försvars- och säkerhetspolitiska områdets alla discipliner. Att de sedan också utgör den yttersta kompetensen inom hela området gör naturligtvis saken än bättre.

Med den kvittens akademien och dess ledamöter nu fått för vad som presterats under senare år är det bara att ånyo lägga ett fantastiskt akademiår till handlingarna. Den positiva utveckling akademien haft under senare år har fortsatt. Av akademiens 400 ledamöter har under 2014 ett 160-tal mer eller mindre deltagit i olika aktiviteter. Det gäller sammankomster, seminarier, debatter, tidskrifter och böcker samt studier i särskilda projekt. Vi kan i år summera alla dessa aktiviteter till en stor internationell konferens, 21 seminarier på olika orter över hela landet inom ramen för projektet Försvarsforum, ett vinter- och ett höstsymposium, en högtidssammankomst, sex akademisammankomster samt alla möten avdelningarna genomfört. Därutöver har akademien publicerat två böcker och fyra nummer av Handlingar och Tidskrift samt en levande hemsida. Under året har också ett flerårigt projekt, *Det framtida slagfältet – Krigsvetenskap i 21.århundradet (KV21,* påbörjats.

Frank Rosenius samtalar i pausen under Military Thinking med dåvarande försvarsministern Karin Enström (M).

Denna bredd på aktiviteter har kommit till stånd genom välvilliga bidrag från såväl stiftelser som myndigheter. Marianne och Marcus Wallenbergs stiftelse har möjliggjort att akademien tillsammans med Allmänna Försvarsföreningen och Försvarsutbildarna kunnat genomföra projektet Försvarsforum samt att boken *Nato – för eller emot* kunnat publiceras. Genom stiftelsen har alla omkostnader som uppstått för Akademiens ledamöter kunnat betalas, internationella experter och föreläsare bjudas in, konferenser genomföras och

Akademiens ledning under 218.högtidssammankomsten. Från vänster Björn Anderson, Mikael Odenberg och Bo Waldemarsson.

arbetsresultaten publiceras i skrift. I detta sammanhang ska påtalas att ledamöternas insatser i huvudsak har skett ideellt.

Den internationella konferensen *Military Thinking* med ett stort antal utländska föreläsare och en omfattande logistik hade inte kunnat genomföras utan det stöd som lämnades av Försvarsmakten, Försvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut och Riksbankens Jubileumsfond. Den bok som kommer att utges våren 2015, bestående av alla föreläsningar från konferensen kommer att sponsras av Patriotiska Sällskapet. Sedan ska inte förglömmas den till akademien knutna stiftelsen Lars och Astrid Albergers stiftelse. Genom ett årligt stöd bidrar stiftelsen till att Akademiens Handlingar och Tidskrift kan tryckas och distribueras, och inte minst hålla den kvalitet den har. Ett kvitto för det senare är Försvarshögskolans önskemål att låta publicera sina vetenskapliga verk i vår tidskrift istället för att skaffa sig en egen skrift. Ett historiskt avtal mellan oss och skolan har därför tecknats under hösten, vilket bland annat ska medverka till en bättre ekonomi för vår del.

Försvarsforum

Försvarsforum är ett projekt som syftar till att informera allmänheten om det säkerhetspolitiska läget och det svenska försvarets tillstånd. Det påbörjades under 2013

och är tänkt att fortgå tills riksdagen fattar beslut om försvarets långsiktiga inriktning 2015. Bakgrund till projektet är det svenska folkets bristande kunskap om svenskt försvar, vilket förbandsnedläggningar och avskaffande av värnplikt bidragit till. Insikten om detta ledde till detta landsomfattande projekt, där akademien med sina ledamöter svarar för inledande föredrag och de övriga två organisationerna för de lokala arrangemangen.

Under 2014 har 20 seminarier genomförts på lika många orter, från Luleå i norr till Ystad i söder. 36 ledamöter ur akademien har medverkat, på en eller flera platser, och talat om det säkerhetspolitiska läget och det militära försvarets tillstånd. På vissa platser har fördjupningar skett om Ryssland, Nato och nordiskt samarbete samt militärteknisk utveckling.

De säkerhetspolitiska genomgångarna har handlat om den strategiska vindkantring som nu pågår. Först i form av en global genomgång, påvisande ett ökat kinesiskt inflytande och ett USA som omprioriterar militära resurser från Europa till Asien.[4] Därefter en fördjupning i ett nedrustat Västeuropa och ett Ryssland som upprustar och vars aggression mot Ukraina har varit årets händelse. Den bild som ledamöterna ger av vårt nationella försvar är mörk. Sedan slutet av 1990-talet har det ominriktats mot en expeditionär förmåga och antalet förband minskat drastiskt. Förmågan att försvara det egna landet har därmed i stort försvunnit. Att försvaret av vårt land numera kräver samarbete med andra länder är uppenbart.

Vid seminarier där fördjupningar om Nato skett har en av akademiens ledamöter argumenterat för ett medlemskap och en annan emot. Argumenten för ett medlemskap har bland annat varit att medlemskapet ger oss starkt skydd, där USA är den enda verkliga garanten för säkerhet. Medlemskapet ger oss ökat internationellt inflytande, tillträde till EU:s säkerhetspolitiska kärna och ett förenklat försvarsindustriellt samarbete. Även ett antal mjuka faktorer har pekats på, som att Sverige i praktiken redan är med i Nato, liksom vårt engagemang i EU och PFF inte kan lämna Ryssland i något tvivel om vår hemvist.

Argumenten mot ett medlemskap har bland annat varit Sveriges goda säkerhetspolitiska läge, med Nato som sköld i Baltikum, liksom att Ryssland i första hand förstärker sin krigsmakt österut. Ryssland utgör heller inget hot mot Sverige och ett krig i Europa framstår som omöjligt med hänsyn till alla kärnvapen. Om det trots allt blir krig är det osannolikt att det blir i Östersjöområdet. Om det ändå blir ett krig i Europa har vi möjlighet att stå utanför om vi inte är med i Nato, men som medlem dras vi in.

I Kungälv den 4 juni var Försvarsforums tema det nordiska försvarssamarbetet. Bland de medverkande var dåvarande svenska försvarsministern Karin Enström (M), norske stortingsledamoten Marit Nybakk (S) och statssekreteraren i finska försvarsdepartementet, Marcus Rantala (Svenska Folkpartiet).

Enström tog upp det nordiska samarbetets betydelse för ökad rationalitet och en större samlad effekt. Hennes budskap var att osäkerheten med hänsyn till Ukrainakrisen och risk för väpnade konflikter nödvändiggör en stärkt försvarsförmåga, men också ett stärkt nordiskt försvarssamarbete. I sammanhanget pekade hon på luftförsvaret och den marina dimensionen. Hon berörde också ”*Crossborder Training*” i norr mellan Finlands, Norges och Sveriges flygstridskrafter. Enström avslutade med att det nordiska samarbetet ska ses som ett komplement till de nordis-

ka ländernas valda säkerhetslösningar och betonade att gränserna för samarbete ändras när nya möjligheter uppstår.

Stortingsledamot Marit Nybakk (S) om nordiskt försvarssamarbete.

Nybakk nämnde först sitt lands lojalitet mot Nato och att Norge tillsammans med Polen och Turkiet är de enda länder i Nato som ökar sina försvarsutgifter. Samtidigt underströk hon vikten av de traditionellt goda förbindelserna mellan Oslo och Moskva. Hon hävdade, vilket senare fångades upp av andra talare, att av förefintliga nordiska samarbetsområden är de som berör områdena säkerhets- och försvarspolitik de mest dynamiska. Härvid lyfte hon särskilt fram Stoltenbergrapportens framsynthet vad gäller nordiskt försvarssamarbete.

Rantala inledde med att krisen i Ukraina indikerar en ändring av relationerna mellan Ryssland och Väst, vilket får konsekvenser för vår region. I likhet med Nybakk betonade han samarbetet med Ryssland samtidigt som han anförde vikten av att tydliga gränser sätts för vad som kan accepteras. Han pekade på några fundament som det nordiska försvarssamarbetet bygger på, nämligen fred och säkerhet i vår region, det ökade strategiska intresset för Östersjön och Arktis, vikten av samarbetet

Peter Hultqvist (S) som oppositionspolitiker under Försvarsforums seminarium i Örebro.

mellan Nato-EU-USA samt att det nordiska samarbetet ska ge större försvarsförmåga. Rantala lyfte också fram de gemensamma flygövningarna som en framgångsfaktor. Att kostnaderna för försvarsmateriel årligen ökar med 7-8 % såg han som en faktor som nödvändiggör nordiskt försvarssamarbete.

Vid huvuddelen av Försvarsforums seminarier har försvarspolitiker från olika partier deltagit och fått tillfälle att kommentera det som akademiens ledamöter sagt. Varje seminarium har avslutats med en debatt under vilken publiken kunnat ställa frågor.

Med årets seminarier har målsättningen för Försvarsforum uppfyllts. I snitt har drygt 80 åhörare närvarat vid seminarierna, vilket i en relativ jämförelse är bra. Dock har medelåldern varit hög. Av den anledningen har projektet under hösten tagit upp en dialog med de politiska ungdomsförbunden för att finna vägar att under 2015 nå ut till ungdomar.

Redan nu kan sägas att Försvarsforum är ett lyckat projekt. Inte minst för de lokala arrangörerna. Deras kompetens att organisera och genomföra den här typen av arrangemang med kvalificerade föreläsare, politiker och journalister har stärkts. Intresse finns därför hos Allmänna försvarsföreningen och Försvarsutbildarna att vidareutveckla Försvarsforum i någon form.

Military Thinking – vintersymposium och internationell konferens[5]

Det moderna krigets mest inflytelserika teoretiker är tveklöst Carl von Clausewitz. Hans tankar har fortfarande ett starkt inflytande på militär teoribildning, liksom organisation och användning av militära maktmedel. Samtidigt är vi i en post-Clausewitzisk era. Teknologin och samhället har utvecklats. Aktörer som utövar väpnat våld inskränker sig inte längre till stater, utan innefattar numera ett brett spektrum av icke statliga aktörer, som drivs av bland annat politiska, ekonomiska och religiösa motiv. Nödvändigheten av ett tankeutbyte kring dessa frågor var därför en ledstjärna för akademiens internationella konferens *Military Thinking in the 21th Century*, vars syfte var att få ett internationellt perspektiv på dagens militära tänkande inom konventionell och asymmetrisk krigföring samt därtill hörande teknologier och logistik. För att introducera ledamöterna i ämnet genomfördes årets vintersymposium under samma tema.

Vintersymposiet ägde rum den 13 februari på Försvarshögskolan. Ledamoten Lars Wedin inledde och talade över ämnet militärstrategiskt tänkande och militär kultur, där det sistnämnda kan definieras som summan av en aktörs militära erfarenheter och där det militärstrategiska tänkandet sedan andra världskriget alltmer har kommit att domineras av civila. Hans slutbudskap var att eftersom den ”*strategiska verkstaden*” alltid håller öppet så ökar också utsattheten för strategiska överraskningar.

Ledamoten Gudrun Perssons visade därefter på den ryska militärmaktens starka närvaro i landets offentliga liv. Hon konstaterade bland annat att ryskt militärt tänkande är på framkant och betonar icke militära medel före de militära. Hon avslutade med att citera Otto von Bismarck, ”*att Ryssland aldrig är så svagt eller så starkt som det verkar*”, vilket fortfarande känns tillämpbart som spetsformulerad kortkarakteristik.

Med insikter om realiteterna i Bryssel tecknade ledamoten Krister Andrén en inte helt igenom ljus bild av EU i rollen som

hård säkerhetsaktör. Unionen uppvisar fortfarande ett läge där den militära förmågeutvecklingen kontrolleras nationellt, där viktiga förmågor är för få eller saknas och där den ländervisa utvecklingen militärt går på kontrakurs vis-a-vi omvärlden, vilket lett till militär marginalisering.

Med kort varsel fick ledamoten Robert Dalsjö inträda och tala om USA. Han gav bland annat en bild av idéernas marknad som karakteriserar det militära tänkandet i USA. Många är näst intill dagsländor, medan andra är mer långlivade. Det de har gemensamt är att de inte sällan tacksamt importeras av andra länder, vars förutsättningar geostrategiskt, ekonomiskt och demografiskt avviker tämligen markant från det stora landet i väster.

Ledamöterna Anders Brännström, Jan Thörnqvist och Magnus Liljegren avslutade sedan vintersymposiet genom att ge framtidsrelaterade tankar kopplade till mark-, sjö- och luftarenan.

Military Thinking genomfördes den 15-16 maj i Försvarshögskolan stora auditorium, Sverigesalen. Sannolikt är det den största internationella konferens av detta slag som hållits i Sverige i modern tid. Idéskapare och djupt involverade i genomförandet var ledamöterna Gudrun Persson och Carolina Vendil Pallin, vilka har sin dagliga gärning på Totalförsvarets forskningsinstitut. Utan deras djupa engagemang hade konferensen inte kommit till stånd.

Dåvarande styresmannen Frank Rosenius öppnade konferensen med välkomnande ord, följd av försvarsminister Karin Enström. Enström betonade bland annat betydelsen av konferensen samt uttryckte den svenska regeringens och sin egen oro över utvecklingen i Ukraina.

Under konferensen uppträdde ett antal världskända tänkare och forskare från Holland, Israel, Kina, Norge, Sverige, Storbritannien, Tyskland och USA. De kom att, inom discipliner som ryms inom begreppet militärmakt, ge sin syn på de överordnade trender och tendenser som påverkar nu- och framtiden. Seminariets huvudtalare var professor Christopher Coker från Storbritannien. Han är känd och erkänd för sin förmåga till djupförståelse för ämnet krig, varför hans reflektioner kring en svårfamnad framtid och rekommendationer att ta utgångspunkt i historien satte scenen för konferensens fortsättning. Därefter genomfördes fem paneler som var och en behandlade centrala problemställningar rörande militärt tänkande.

Den första panelen tog utgångspunkt i framtiden för konventionell krigföring där bland annat den israeliske militärteoretikern Martin van Creveld anförde starka tvivel rörande von Clausewitz relevans för dagens och morgondagens militära tänkande. Asymmetrisk krigföring var titeln för efterföljande panel. Där gav bland andra Senior Colonel Ouyang Wei ett kinesiskt perspektiv på betydelsen av en fungerande strategi för att asymmetriska koncept ska fungera. De omfattande ämnena luft- och sjömaktsteori var ämnet för första dagens sista panel. Här menade världens kanske i dag ledande sjömaktsteoretiker, engelsmannen Geoffrey Till, att maritim säkerhet kommer att öka i betydelse. En globaliserad och intensifierad handel är i avgörande grad avhängig av säkra sjötransporter. Av föreläsarna i ämnet luftmakt kunde åhörarna sluta sig till att denna under sin drygt 100-åriga existens varit remarkabelt snabb avseende teknisk progression. Däremot har dess koppling till analytisk tillnärmning och konceptuellt tänkande varit mindre framträdande.

Panelen om teknologi och krig som inledde den avslutande konferensdagen gav

Martin van Creveld och Christopher Coker under Military Thinking.

åtskilligt att reflektera över. Bland annat konstaterades att robotisering och miniatyrisering successivt verkar reducera det direkta deltagandet av människan i stridshandlingar. Det öppnar upp för ett helt nytt stridsfält där många, inte minst etiska och moraliska frågeställningar behöver diskuteras. Ämnet för konferensens sista panel behandlade maktprojicering och uthållighet. Disciplinen logistik är här helt central. Ett budskap som etsade sig fast var att det civila samhället i stor utsträckning bygger på konceptet *just in time*, ett koncept som passar tämligen illa för militära organisationer. Det enkla skälet är att militär logistik kräver robusthet.

Avslutande tal hölls av överbefälhavaren, general Sverker Göranson, som uppehöll sig kring den svenska transformeringen av försvaret.

Sammankomster[6]

Akademisammankomsten den 12 mars

Vid denna sammankomst höll ledamöterna Rolf Tamnes och Gudrun Persson, båda från avdelning VI, inträdesanföranden. Vidare slutredovisade Avdelning V sin studie *Var behövs frivilligheten?*

Den norske ledamoten Tamnes anförande hade som rubrik *Amerikanerne ute, russerne inne, tyskerne oppe?*[7] Han började något humoristiskt med att understryka att en nylig analys av Rysslands framtid re-

sulterat i 629 856 scenarier som sedermera skalats ner till fem. Många av dessa vara dock så komplexa att budskapet knappt går att förstå. Tamnes valde istället en enklare infallsvinkel inspirerad av Natos förste generalsekreterare Hastings Lionel Ismay, som sagt att alliansens mål var att hålla ryssarna ute, amerikanerna inne och tyskarna nere.

Frågan Tamnes lyfte var om man i framtiden kan tänka sig motsatsen, nämligen att amerikanarna är ute, ryssarna inne och tyskarna uppe? Om så vore fallet, vilka konsekvenser skulle det få för norra Europas geopolitiska och säkerhetspolitiska situation? En grundläggande faktor som fördes fram var att utan USA finns inget Nato, eftersom alliansens styrka är beroende av en supermakt. Även alliansen är det viktigaste verktyget för USA att påverka situationen i Europa. Nato lyfte han fram som en multinationell arena för att bygga kompetens samtidigt som USA stöd inte längre är lika robust och synligt. Vidare framhöll han att inrikespolitiska faktorer kan komma att påverka USA framtida engagemang.

I den andra delen framhöll Tamnes Rysslands allt mer framträdande position, vilken möjliggörs av energiexport, landets geopolitiska position, platsen i säkerhetsrådet samt inte minst den militära maktapparat som är under uppbyggnad. Han menade att geopolitiken är starkare hos Ryssland än hos andra länder och att gamla unionsstater ses som ett slags *nollsumma*. Att Putin tydligt verkar för ett eurasiskt maktcentrum framhölls som en viktig faktor.

Retoriskt ställde han frågan; vem sätter gränser? Svaret var: Nato så länge USA är inne, men vad händer om det inte längre är det? Tamnes framhöll här Tysklands roll som *indispensable nation*, en stormakt i Europa som gett betydande truppbidrag till insatserna på Balkan och i Afghanistan. Samtidigt har Tyskland genom en tydlig markering och vilja att ta ett större ansvar visat att de är på väg att bli ett geopolitiskt centrum i Europa. Avslutningsvis ansåg Tamnes att Nato skapar en stark säkerhet för dess medlemmar men inte automatiskt för icke-medlemmar.

Ledamoten Persson bjöd på en historisk aspekt när hon talade om *Mellan krig och fred. Ryskt militärt tänkande då och nu*. Hon tog ansats i klassiska ryska tänkare genom att citera Alexander Suvorov: ”Kulan är en idiot, bajonetten är en god vän”, vilket är en språngbräda för ett tidlöst resonemang om att inte nödvändigtvis döda fienden utan istället krossa hans vilja att strida. Med detta som grund gick anförandet vidare och kom att till stor del beröra den nuvarande ryska doktrinen och metoder för att komplettera militära verktyg med icke-militära sådana. T ex genom att använda diplomatiska och ekonomiska medel samt att fullt ut använda informationskrigföringens möjligheter i att få ett övertag gentemot en motståndare. Ett tydligt exempel på detta är den ryske generalstabschefen Valerij Gerasimovs uttalande om relationen 4-1 mellan icke-militära och militära maktmedel för att kunna dominera framtida konflikter. Sammanfattningsvis gav anförandet en god bild av dåtid och nutid i ryskt militärt tänkande, och efterlämnade några viktiga tankeställare att applicera på konflikten i Ukraina.

Som avslutning på sammankomstens öppna del föredrog ledamoten Björn Körlof studien *Var behövs frivilligheten?* Han inledde med en överblick av de frivilliga försvarsorganisationernas författningsmässiga särställning och menade att statsmakterna retoriskt är positiva till dem men att intresset svalnar när det blir fråga om ekonomi. Efter en historisk tillbakablick fokuserade han på framtiden. En bredare hot-

bild och ett splittrat samhälle med ett större inslag av privatiseringar förutspåddes påverka människors ideella engagemang. Samtidigt framhävde han att återtagandet av en nationell försvarsplanering understryker vikten av organisationernas existens. En iakttagelse var att de har svårt att skapa strukturer mot 50-60 centrala myndigheter som kan komma att behöva deras stöd. Att dessa myndigheter heller inte har en klar bild av det stöd man kan få såg han som en friktion. Strukturer och former för ekonomiskt stöd behöver därför utvecklas.

Akademisammankomsten den 23 april

Vid denna sammankomsts öppna del hölls inträdesanföranden av ledamöterna Pär Blid (avdelning I) och Jan Thörnqvist (avdelning II). Under den slutna delen hade Akademien en intern diskussion om läget i Östeuropa under temat *Ser vi framför oss en ny järnridå*?

Blids anförande byggde av naturlighet på hans erfarenheter från tiden som elev vid den ryska Generalstabsakademien (f d Vorosjilovakademien), rön som uppenbarligen står sig än idag. Auditoriet fick en klar bild av på vilken hög förbandsnivå ryska operatörer hemtamt rör sig, vilket kan tyckas skrämmande om man jämför med våra svårigheter att öva i brigad. Beslut inom den ryska försvarsmakten visade sig enligt Blid fattas som man kan förvänta sig av en erfaren militärmakt. Armén styr helt och hållet sina brigader, i sista hand genom stridsgrupper i staben, efter högre chefers godkännande. Besluten är dock omständiga och den klassiska bristen på uppdragstaktik lever vidare.

Thörnqvist är marinchef och temat för hans anförande var därför naturligt *En ny huvudkurs för marinen*? Hans huvudbudskap var den överhängande risken att antalet fartyg och förband, som redan i dag är kritiskt få, i det längre perspektivet kommer att minska. Det skulle innebära att delar av eller hela förmågor inte längre kommer att vidmakthållas, vilket kan leda till katastrofala följder för vår försvarsförmåga och stabiliteten i vårt närområde. Det är hög tid, enligt honom, att lägga grunden för en långsiktig och stabil planering och för framtiden säkra unika nationella kompetenser och förmågor. T ex gäller det ubåtar och luftvärn till Visbykorvetterna.

Under sammankomstens slutna del diskuterade Akademien den pågående krisen i Ukraina. Ledamöterna Mats Bergquist, Claes Arvidsson och Jan Leijonhielm inledde. Bland annat pekade de på stämningarna i USA, där ingen politiker i detta land har råd att satsa mjukt och förbindligt och ha en undfallande linje gentemot Putin. Somliga debattörer i USA har liknat dagens situation med läget 1947/48, då det kalla kriget tog form. Då gällde det för USA att stötta länder som Italien och Frankrike. Nu återkommer i stället begreppen *nationsbygge* i Ukraina och *containment* (tillbakahållande) av ambitionerna hos mannen i Kreml, fast denna gång med sämre resurser. Fara restes för att stora ord för aggressiva handlingar kan komma att åtföljas av brist på ingripanden.

Även Putins drivkrafter analyserades. När det gäller Sovjetunionens upplösning har Putin använt ordet ”*misstag*”, vilket är betecknande för hans ambition att rätta till det som skedde 1991. En mörk bild tecknades, där Putin underblåser en farlig form av nationalism, där tonen har hårdnat, där repressionen ökat och den främlingsfientliga uppgiften är att mot Nato som ett hot skapa en ”*egen civilisation*”.

I den efterföljande debatten framfördes behov av en klarare analys av uttalan-

den rörande värnet av ryska intressen, vilket uppenbarligen kan betyda allt som kan motivera ett ingripande. Frågan är om Putin har en plan eller om han tar risker utan att förstå. Härvid påmindes auditoriet om Putins barndom och start inom KGB, om rigiditet och tunnelseende samt om Angela Merkels uttalande; ”han lever i en annan värld”. Vidare slogs fast att varje kris har sin egen dynamik. Ingen vet vilka effekterna blir för samarbetet mellan USA och Europa. Skillnaden mot det kalla kriget är att många i västvärden inte uppfattar Putins politik som ett fysiskt hot. Sammantaget var bilden att östra Ukraina är förlorat, men att det är en bit kvar till ett kallt krig mellan Ryssland och Väst.

Akademisammankomsten den 21 maj

Vid denna sammankomst höll ledamoten Tommy Petersson (avdelning III) inträdesanförande och Avdelning I redovisade sin årliga studie. Den slutna delen upptogs av ett antal akademiangelägenheter, bland annat valdes Mikael Odenberg till ny styresman.

Petersson höll sitt anförande under rubriken *Luftförsvaret inför nästa decennium*. Hans tankar om luftstridskrafterna inför 2020-talet tog utgångspunkt i det nära samband som råder mellan säkerhetspolitik, ekonomi och doktrin. Han angav insatsförmåga, närvaro, överlevnad, operativ verkningsgrad och interoperabilitet som prioriterade områden för luftförsvarets utveckling. Budskapet var bland annat att JAS 39 i E-versionen säkerställer vår luftstridsförmåga i tidsspannet 2025–2040, att behov av en kvalificerad missil för sjömålsbekämpning föreligger, att flygtransportsystemet kräver en förnyelse, att basbataljonerna behöver utvecklas i en robust riktning samt att IRIS-T som ersättning för robot 70 innebär en förbättring, samtidigt som ett luftvärnssystem med längre räckvidd erfordras. Den nationella försvarsförmågan kräver dessutom återtagning inom områdena ledning och baser.

Avdelning I:s årliga studie *Alternativa framtider för armén* redovisades av ledamöterna Karlis Neretnieks, Jan Mörtberg och Henrik Sjövall. Inledningsvis pekade de på de operativa ramfaktorer som tydligt bär mot ett markstridskoncept, nämligen att förhindra en angripare att utnyttja svenskt territorium, att omöjliggöra användandet av tagen terräng samt ambitionen att återta densamma. Givet Försvarsmaktens lilla volym tryckte de på betydelsen av ett koncept som bidrar till en gemensam och adderad effekt av alla kapaciteter inom försvaret. Fyra olika koncept presenterades. De tre första hade utgångspunkt i Försvarsmaktens perspektivstudie och det fjärde i ledamoten Sverre Diesens[8] tankar om framtida markstrid Inget av koncepten förordades utan ska ses som utgångspunkt för fördjupad analys och diskussion, bland annat inom ramen för KV21.

Akademisammankomsten den 10 september

Vid denna sammankomsts öppna del höll bland annat ledamoten Pia Gruvö (avdelning IV) sitt inträdesanförande. Under den slutna delen diskuterades Försvarsberedningens slutrapport från 15 maj.

Gruvö, som varit anställd inom signalskyddet sedan 1987, höll ett anförande under rubriken *”Svenskt signalskydd i dåtid, nutid och framtid”*. I anförandet beskrev hon hur signalskyddet och framför allt kryptotekniken utvecklats under de senaste 50 åren fram till dagens datoriserade teknik. Hon konstaterade att Sverige är

duktigt på området och redan under tiden för andra världskriget utbrott framställde kryptomaskiner som exporterades till flera länder, däribland USA. Idag innebär Sveriges medlemskap i EU att gemensamma krypton används. De som då används ska dels vara godkända av respektive medlemsstats nationella kryptogodkännande organisation, dels ha godkännande av AQUA.[9] Sverige utnämndes 2011 till denna värdighet som sjätte nation inom EU.

Framtiden kommer enligt Gruvö att karakteriseras av allt mera sofistikerade krypton för att öka säkerheten. Framträdande är då den alltmer ökade användningen av *flera lager*. Med detta menas att den text som utgör resultat av en kryptering blir föremål för ytterligare en kryptering med annat krypto, vilket sedan kan upprepas ytterligare. Samtidigt innebär den ökande datorkraften att möjligheterna att tränga in i krypterade meddelanden ökar.

Under sammankomstens slutna del diskuterade ledamöterna Försvarsberedningens rapport *Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid*.[10] Beredningens huvudsekreterare Tommy Åkesson inledde med en resumé. Han började med att påminna om att vårens händelser i och kring Ukraina medfört att beredningen fick utsträckt tid (en månad) för att arbeta in nödvändiga synpunkter och reaktioner. Rapporten är enligt honom ett tydligt trendbrott mot tidigare rapporter. Detta genom att den markerar vikten av försvaret av Sverige, som en följd av en snabbt ökad osäkerhet i närområdet.

Ledamoten Annika Nordgren Christensen kommenterade rapporten med att ifrågasätta riktigheten i att fullfölja försvarsbeslutet 2009. Hon tvekade om IO 14[11] bör ligga kvar som grund för Försvarsmaktens fortsatta arbete. Hon noterade också att ingen politisk grupp fullt ut vill betala för den organisation som utgör ett resultat av försvarsbeslutet 2009. Ledamoten Karlis Neretnieks, instämde i kritiken. IO 14 utformades enligt honom på helt andra grunder än vad som nu är för handen. Han lyfte också fram att de ekonomiska tillskott som diskuteras är mycket låga när man ser vad som förväntas.

Från efterföljande diskussion kan noteras påståendet att Försvarsmaktens låsning till långa stela planer är ett "*kulturellt problem*". Även frågan om allt gjorts vad som kan göras ställdes när det gäller de besparingsförslag som lades fram under åren 2008-10.

Akademisammankomsten den 8 oktober

Denna sammankomst kom att behandla aktuella frågor. Under programpunkten *Tankar för dagen* reflekterade ledamöterna Magnus Ranstorp och Mike Winnerstig över den Islamiska Statens (IS) framfart i Syrien och Irak. Ledamoten Bengt Lundgren presenterade Avdelning II:s årliga studie rörande det säkerhetspolitiska läget i Östersjön ur ett maritimt perspektiv och ledamoten Claes Arvidsson behandlade i sitt inträdesanförande Försvarsberedningen som organisatorisk företeelse. Under sammankomstens slutna del kallades förre styresmannen Frank Rosenius som hedersledamot samt beslutades att tilldela ledamoten Olof Santesson Akademiens finaste utmärkelse, belöningsmedaljen i guld av 15.storleken.

Ranstorp visade på komplexiteten i det krig som pågår i Mellersta Östern, där parterna har olika relationer mellan varandra. Ett förhållande som underlättar för IS att nå sina syften genom att med terror hantera utomstående och oliktänkande i den muslimska världen. Winnerstig pekade på

ett oförberett USA som inledningsvis inte hade någon politik för det som sker. Den inriktning som USA till sist tog med luftangrepp och drönare har dock ett 75 %-igt folkligt stöd.

Lundgren hade delat upp sitt anförande i tre delar; Ryssland, Nato och Sverige/Finland. Han konstaterade att Ryssland kommit långt i sin upprustning genom att modernisera sin materiel och framför allt genom att öva sina förband, inte bara i Östersjön utan också längs alla kustavsnitt i detta stora land. Landets förmåga att omgruppera förband hade också förstärkts, och inom några år kommer ny materiel att tillföras förbanden på stor bredd. USA, som länge har varit inriktad mot Asien, har nu börjat förstärka Natoländer vid Östersjön med materiel samt även grupperat och övat mindre enheter där. I Östersjön opererar också flera Natoländer på ett helt annat sätt än tidigare, bland annat Storbritannien och Nederländerna. Tyskland däremot uppehåller sig fortfarande mest i västra Östersjön och Kattegatt. Sverige har fortfarande en förmåga att operera med sjöstridsenheter i Östersjön och gör så. Framtiden synes dock mer dyster om inte planerna ändras och ytterligare medel tillförs. Det svensk-finska samarbetet håller på att utvecklas, bland annat genom ett operativt samarbete. Effekt av detta kommer att ta tid.

Arvidsson inledde sitt anförande med att citera utländska tänkare, vilka anser att det är människan i systemet som styr utvecklingen, inte institutionen. Hans slutsats var att trots detta har institutionernas utformning och bas stor betydelse för de resultat som kan uppnås. Han konstaterade att försvaret som politikområde är forskningsmässigt svagt. Av den anledningen hade han genomfört en enkät bland Försvarsberedningens ledamöter. Även om alla inte besvarat enkäten ansåg han sig ha fått ett relevant underlag för att kunna värdera beredningen ur ett organisatoriskt perspektiv.

Försvarsberedningen ska enligt Arvidsson som institution vara ett forum där man ska kunna samråda om den svenska försvarspolitiken, och resultatet ska syfta till att nå konsensus och enighet. Detta var också uppfattningen hos beredningens ledamöter. Vidare ansåg ledamöterna beredningen som en viktig aktör i försvarspolitiken och såg den inte som ett konstitutionellt problem. Denna syn delades inte av Arvidsson. Han konstaterade att beredningen inte haft förmåga att, trots en bra grundanalys, sortera begreppen och få dem att hänga ihop. Den var enligt honom alltför hårt styrd av Försvarsdepartementet och låst av för många politiska begränsningar, trots en verklighet som kräver andra besked.

I efterföljande debatt var det många akademiledamöter med förflutet i politiken och regeringskansliet som instämde med att beredningen ur en konstitutionell synvinkel är ett problem och istället förordade att försvarsområdet bör styras som andra politikområden.

Höstsymposium den 23 oktober

Ett sjuttiotal åhörare hade mött upp till höstsymposiet som genomfördes på Försvarshögskolan under temat *Civila aktörers stöd till Försvarsmakten*. Akademiens styresman Mikael Odenberg hälsade välkommen och kunde konstatera att pendeln nu slår tillbaka i form av ökad insikt om de civila försvarsansträngningarnas betydelse. Hans inledning följdes upp av Avdelning V:s ordförande, Marie Hafström som betonade symposiets värde för Akademiens projekt *KV 21*.

Ledamoten Marie Hafström under höstsymposiet.

Förste talare var ledamoten Lars Nylén som gav en intressant exposé över de icke-militära hoten, vilka utgör en ytterligt diversifierad skala av aktörer som verksamt bidrar till samhällets tilltagande sårbarhet. Han koncentrerade sig på de antagonistiska hoten som han karakteriserade som ett ”grumligt stridsfält där alla katter är grå” och där det nästintill är omöjligt att skilja på vad som är militärt och icke-militärt. Som särskilt känsligt utpekade han transporter till sjöss, som är avgörande för att konceptet *just in time* ska klara av att hålla igång samhället.

Näste talare var ledamoten Björn Körlof, vars anförande handlade om det psykologiska försvaret. Inledningsvis slog han fast att psykologisk krigföring är en ingrediens i alla former av konflikt mot den lagliga regeringens kontroll. För att man ska motstå denna form av destabiliserande krigföring krävs en förtroendefull treenighet mellan medier, myndigheter och medborgare. Härvid är det viktigt att myndigheterna är snabbt ute med information som är korrekt, fullständig och opartisk samt visar öppenhet för dialog.

Med bakgrund i försvarsplaneringen kunde ledamoten Patrik Ahlgren redovisa såväl den militära hotbilden som de militära behoven. Han utgick från att en kommande konflikt berör flera stater samt att öst agerar före väst. Syftet med att dra in Sverige i denna konflikt skulle kunna vara att påverka den svenska statsledningens beslutfattning, och/eller att hindra oss eller tredje part från att komma till verkan, alternativt att verka från vårt territorium. Han pekade därvid på den ryska rysk militärdoktrinen vars metoder enskilt eller i kombinationer innehåller icke-militär asymmetrisk krigföring, underrättelseoperationer, destabiliserande propaganda, maktprojicering/styrkedemonstrationer, dolda militära operationer, öppna militära operationer, framgruppering/upprensning och konsolidering. Målen för dessa metoder kan vara våra ledningssystem, samhällets tekniska infrastruktur, broar, för Försvarsmakten viktiga logistikinstallationer och områden som är av betydelse för de fortsatta operationerna. Det funktioner samhället måste kunna bistå försvaret med var enligt Ahlgren försörjning med förnödenheter, transporter, förbindelser, sjukvård (en flaskhals), telekommunikationer och befolkningsskydd (larmning, skydd, utrymning).

I sin egenskap av chef för Svenska kraftnät, som tillika är elberedskapsmyndighet, avhandlade akademiens styresman rikets elförsörjning. I anförandet betonade han samhällets extrema elberoende samtidigt som han hävdade att Sverige i normala fall har en ganska robust elförsörjning. Men transmissionsnätet är sårbart och det är lätt att identifiera känsliga punkter som kan slås ut vilket gör det känsligt för antagonistiska hot. Han avslutade med den retoriska frågan om det överhuvudtaget är möjligt att framför sig se ett traditionellt krig givet elberoendet.

Ledamoten Nils Gunnar Billingers ämne var telekommunikation. Han beskrev sektorns privatisering, vilken helt förändrat bilden i förhållande till när Televerket var allenarådande på marknaden. Han kunde konstatera att Försvarsmakten efter Berlinmurens fall inte ställt några krav på sektorn och att tilltron till sektorns egenintresse att upprätthålla säkra förbindelser i ett kris-/krigsläge sannolikt är överdriven. Ej heller har någon utredare, lagstiftare eller myndighet hittills ställt sig frågan hur sektorn ska kunna stödja Försvarsmakten. Det som först måste göras, enligt Billinger, är att Försvarsmakten måste ange sina behov, varefter det krävs upphandling och köp, kanske stött med viss lagstiftning.

Sjukvårdsområdet behandlades av arméöverläkaren Anders Blimark. Han inledde med att beskriva ett militärt sjukvårdssystem som är anpassat till låga skadeutfall i en internationell miljö och en civil sjukvård som inte är anpassad att stödja Försvarsmakten i krig. Kapaciteten inom Sverige är redan i fred fullt utnyttjad och beredskapen för extraordinära händelser måste förbättras, bland annat i form av krigsplanläggning.

Transporter var ämnet för ledamoten Mats Ström, som karakteriserade detta område som stridskrafternas blodomlopp. Här utgör den globala marknaden en utmaning mot vår försörjningstrygghet i och med att lagerhållningen befinner sig på köl/på långtradare/ombord på fraktflygplan för att *just in time* ska fungera. Beroendet av fungerande transporter är så stort att efter ett fem dagars avbrott av dessa står Sverige still. Trånga sektorer inom landet är kapaciteten att transportera drivmedel, sjuka/skadade liksom kapaciteten att transportera arméns mekaniserade förband.

Den avslutande paneldiskussionen, som leddes av dagens moderator, ledamoten Peter Lagerblad, innehöll många frågor och goda svar. Frågan om den lilla Försvarsmakten skulle kunna vara helt självförsörjande, besvarades med att områden som av naturlighet bäst sköts av det civila samhället även fortsättningsvis bör skötas på detta sätt. Även de komplicerade lagstödsfrågorna diskuterades. Bland annat konstaterades att vi har ett juridiskt totalförsvar men inget materiellt. Trots detta kan det finnas anledning att se över vilka författningar som behövs i hybridliknande tillstånd som är utanför höjd beredskap och krig. Ett annat inlägg fokuserade på konsekvenserna av samhällets sårbarhet och vår svaga logistiska förmåga, vilket underströk vikten av att inte stå ensam i en krigssituation.

Sammanfattningsvis kan konstateras att höstsymposiet med flera viktiga frågeställningar gav deltagarna stor behållning liksom värdefullt underlag inför projektet *KV 21*.

Extrainsatt föreläsning den 27 oktober

Denna måndag gästades Akademien av generalen och professorn Stanislaw Koziej, vilken är säkerhetsrådgivare till Polens pre-

sident och chef för The Polish National Security Bureau.

Föreläsningen var ett samarrangemang med den polska ambassaden i Stockholm och genomfördes på Försvarshögskolan inför ett antal säkerhetspolitiska experter.

Koziej gav en utomordentligt initierad och tankeväckande bild av utvecklingen i Ryssland, den pågående konflikten i Ukraina, Natos utveckling efter årets toppmöte i Wales, Polens roll för säkerheten i Östeuropa, utvecklingen av den polska försvarsmakten och den polska synen på Östersjöområdet. Han konstaterade bland annat att Ryssland inte eftersträvar en återgång till ett status quo utan önskar en annan världsordning med en starkare roll för Ryssland. Ukrainakonflikten är inte över, snarast är det en fråga om en strategisk paus från rysk sida. Eventuellt är vi på väg mot ett nytt kallt krig. Dock, om väst – i första hand Nato – inte tydligt står upp för sina intressen och ideal är sannolikheten stor för en ”*bitter fred*” med ständigt nya ryska provokationer och positionsframflyttningar.

Det stora försvarspolitiska problemet är idag enligt Koziej inte att kunna möta ett massivt ryskt angrepp, t ex mot Polen. Där skulle alliansförpliktelserna inom Nato sannolikt leda till ett tydligt och kraftfullt svar från hela alliansen, vilket Ryssland kommer ha uppenbara problem att möta. Något som antagligen skulle vara avsevärt svårare för alliansen att hantera vore det som Koziej kallade för aktioner ”*under the threshold*”. T ex ett besättande av begränsade delar av ett lands territorium, enstaka insatser med flyg eller robotar, d v s angrepp av en sådan art att de skulle kunna leda till diskussioner inom Nato om de motiverar motåtgärder som skulle kunna leda till ett krig med Ryssland. Kommer uppdykandet av ”*små gröna män*” någonstans, även om det är i ett i Natoland, med automatik att innebära att alla länder i alliansen ser det som ett skäl att tillämpa artikel 5 i Natostadgan (kollektivt försvar)? Polen som sannolikt har en lägre tröskel för att agera, än flera andra länder i alliansen, spelar därför enligt honom en viktig roll för stabiliteten i Östeuropa. Förutom att Polen skapar en egen trovärdig försvarsförmåga krävs därför också att landet kan bidra till försvaret av sina allierade i regionen.

Östersjöområdet är idag ett potentiellt konfliktområde. Ständig Nato-närvaro i utsatta länder är enligt Koziej konfliktförebyggande. Svensk och finskt medlemskap i Nato skulle innebära avgörande strategiska och operativa fördelar för alliansen och därmed också bidra till en ökad stabilitet i regionen. Ett svenskt-finskt-polskt-baltiskt regionalt försvarssamarbete inom ramen för Nato vore en eftersträvansvärd lösning som skulle gynna alla avslutade han med att säga.

Seminarium på Kungliga Slottet den 10 november

På Hans Majestät Konungens initiativ uppmärksammades att Sverige haft fred i 200 år genom ett seminarium i Bernadottebiblioteket på Kungl Slottet. Det var ett samarrangemang mellan Kungl Hovstaterna, Kungl Krigsvetenskapsakademien och Kungl Vitterhetsakademien. Föredrag hölls av ledamöter ur båda akademierna: förutom Erik Norberg, som höll i förberedelserna, Mats Bergquist, Ove Bring, Karlis Neretnieks, Marie Hafström och Svante Lindqvist. Seminariet har spelats in och finns tillgängligt på Akademiens hemsida.

Högtidssammankomsten den 12 november

Den 218:e högtidsdagen celebrerades på traditionsenligt sätt onsdagen den 12 november. Högtidstalare var ordförande i Försvarsutskottet, riksdagsledamoten Allan Widman (FP).

Sammankomsten genomfördes i Börshuset. Den inleddes med välkomsttal av styresmannen, ett tal som handlade om det allvarliga försvarspolitiska läget. Andre styresmannen framförde minnesord över bortgångna ledamöter. Ständige sekreterarens årsberättelse handlade om ett år med kvittenser. Ämbetsmännens tal går i sin helhet att läsa tidigare i denna skrift.

Därefter tog ledamöterna Jan-Eric Nilsson, Stefan Jönsson, Jyri Raitasalo, Constanze Stelzenmüller och Teija Tiikikainen inträde i Akademien och fick motta diplom av styresmannen. Claes Bergström, Carl Bergquist, Joakim Lewin, Lennart Steen och Dirk Roland Haupt fick motta belöningar och priser, varefter avgående ledamöter i presidiet avtackades.

Sammankomsten avslutades med högtidstaletet i vilket Widman redovisade hur han såg på läget inom försvaret. Mycket initierat konstaterade han att dagens insatsorganisation varken är uppfylld eller övad och aldrig kommer att bli det, och att det är någonting annat vi behöver för försvaret av vårt land. Det kan konstateras att

Nya ledamöter i Akademien. Främre raden från höger Teija Tiilikainen, Constanze Stelzenmüller och Jyri Raitasalo. Andra raden från vänster Stefan Jönsson och Jan-Eric Nilsson.

hans lägesbeskrivning väl stämmer överens med vad många inom akademien tidigare framfört.

För musiken stod Arméns musikkår. Högtidsmiddagen intogs på Karlbergs slott.

Akademisammankomsten den 3 december

Vid sammankomsten i december gästades Akademien av försvarsminister Peter Hultqvist (S) som redogjorde för det försvarspolitiska läget. Hans anförande var mycket uppskattat, inte minst för att han ställde upp under turbulenta förhållanden med budgetnederlag i riksdagen och avisering om extra val den 22 mars 2015. Ledamoten Fredrik Bynander höll inträdesanförande under rubriken *Ostämda orkestrar – krisberedskap och samverkansförmåga i ett nätverkssamhälle*. Vidare genomförde Avdelning III sin årliga redovisning som handlade om *Unmanned Aerial Systems (UAS)*, vilka används allt mer i militära operationer. Avdelningen förde en diskussion kring nyttan med obemannade system jämfört med bemannade system och vilka övergripande slutsatser det går att dra för svensk del. Föredragande var ledamoten Martin Anderberg, som varit sammanhållande för arbetet.

Under sammankomsten mottog ledamöterna Olof Santesson och Frank Rosenius sina medaljer, eftersom de var förhindrade att delta i högtidssammankomsten.

Publikationer

Akademiens Handlingar och Tidskrift har i år utkommit med fyra nummer. Tre av dessa har av ekonomiska skäl varit begränsade i sidantal. Detta kommer att rättas till i och med det avtal Akademien ingått med Försvarshögskolan. Försvarshögskolan kommer nu att ges utrymme i tidskriften för vetenskapliga arbeten, vilket gör att sidantalet kommer att öka.

Kvaliteten i tidskriften håller hög klass. Ett bevis för detta är att det norska kvalitetssäkringssystemet för akademisk litteratur, NSD, har tilldelat Handlingar och Tidskrift nivå 1 på sin bedömningsskala. Detta är viktigt för författare, exempelvis när de ska söka tjänster, forskningsmedel etc. Det är också viktigt för tidskriftens prestige. De flesta tidskrifter och förlag är inte poängsatta över huvud taget, och högsta poäng som ges är 2. Att överhuvudtaget vara på listan är en stor merit och utan det sedan ett antal år tillämpade *peer review-förfarandet* hade detta inte varit möjligt. Detta system har stor betydelse i Sverige, eftersom det inte finns någon motsvarighet i vårt land.

Ledamoten Sven Hirdman argumenterar mot medlemskap i Nato vid bokreleasen.

Akademiens senaste bok *Nato – för och emot* presenterades vid en välbesökt relea-

se i IVA:s lokaler morgonen den 10 januari. Tidigare försvarsministern och ledamoten Anders Björck, som skrivit förordet, inledde med att lyfta fram Nato-frågans stora betydelse för vår framtida säkerhetspolitik. Han uppmanade de politiska partierna att efter valet 2014 försöka lösa frågan om Sveriges förhållande till Nato. Bokens redaktör, och en av författarna, ledamoten Karlis Neretnieks, presenterade därefter bokens uppläggning och övriga författare, samtliga ledamöter av Akademien.

Efter presentationen vidtog en frågestund som efterhand övergick till en livlig debatt såväl inom författarpanelen som med publiken. Frågan om medlemskap eller inte väcker känslor, och slutsatserna av omvärldsutvecklingen, Sveriges roll i Östersjöområdet och Försvarsmaktens begränsade förmåga kan bli väldigt olika, det var uppenbart. En slutsats som de flesta tycktes kunna ena sig kring var att det svenska försvaret måste stärkas, det oberoende av om vi skulle bli medlemmar eller inte. Det utbröt en liten debatt i debatten om Finlands position kontra Ryssland. På den punkten var Finlands ambassadör i Sverige, Harry Helenius som fanns i publiken, mycket tydlig; ”Finland låter sig inte påverkas av synpunkter från sin store granne – man bestämmer själv över sin säkerhetspolitik”.

Hela presentationen och debatten filmades av SVT Forum och sändes kopplat till Folk och Försvars Rikskonferens i Sälen. Tyvärr fick Nato-frågan inte något genomslag i konferensen, men bokens kvalitet gör den ändå användbar vid fortsatta överväganden om ett svenskt Nato-medlemskap, oavsett om man är för eller emot.

Efter granskningsutskottets genomgång och rekommendation beslutade Akademiens presidium att belöna vinnaren av 2013 års tävlingsskrift jur. lic. Dirk Roland Haupt för uppsatsen *Ballistiskt missilförsvar i Europa och folkrätten*. Uppsatsen är ett tungt akademiskt bidrag inom ett komplext ämne med hög aktualitet. Studien är pedagogisk, välskriven och väl strukturerad. Den är också faktabaserad och tillför ny kunskap inom den angivna ämnesramen. Bidraget är en i alla avseenden värdig vinnare av akademiens belöning som bästa tävlingsskrift 2013. Pristagaren erhöll vid årets högtidsdag akademiens belöningsmedalj i silver, 8.storleken samt 30 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Detta var premiär för en tävlingsform som legat nere under många år. Gensvaret var gott. Granskningsutskottet hade nio skrifter att bedöma, varvid flera var av sådan kvalité att de kommer att publiceras.

Belöningar och avtackningar

2014 har fem personer belönats av akademien och Lars och Astrid Albergers stiftelse. Det är f d utrikesredaktören på Dagens Nyheter, ledamoten Olof Santesson, samt överstelöjtnanten Claes Bergström, majoren Carl Bergqvist, överstelöjtnanten Joakim Lewin och civilingenjören Lennart Steen.

Olof Santesson har tilldelats Kungl Krigsvetenskapsakademiens främsta utmärkelse, belöningsmedaljen i guld, 15.storleken, för ett mångårigt engagemang i akademien som författare, recensent och ordförande i redaktionsutskottet. Han har utan egennytta i mycket hög grad bidragit till att höja kvaliteten på det akademien utger av trycket, såväl innehållsmässigt som språkligt. Hans omfattande författarskap har präglats av skarpsinne.

Claes Bergström har tilldelats akademiens belöningsmedalj i silver, 8.storleken, samt 25 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Han har genom stort

Dirk Roland Haupt visar upp sin medalj i Börshuset.

personligt engagemang, både inom och utom tjänsten, drivit systemutvecklingen av tvåbefälssystemet inom Försvarsmakten från start till implementering. Han har angripit uppgiften ur ett vetenskapligt perspektiv och med en energi och research långt utöver vad man kan förvänta sig. På eget initiativ och utanför tilldelad arbetstid har han gjort en dokumentgenomgång av tidigare gjorda utredningar i denna fråga. Dessa undersökningar ledde fram till en avhandling som publicerats i Handlingar och Tidskrift[12] och som utgör en viktig grund i utvecklingsarbetet av det nya OR-systemet.[13] Systemet är nu under implementering och Bergströms engagerade arbete har varit helt avgörande för projektets goda resultat. Bergström är ledamot av akademien.

Carl Bergqvist har tilldelats akademiens belöningsmedalj i silver, 8.storleken, samt 25 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Han har genom sitt engagerade, kvalificerade och omfattande arbete med bloggen *Wiseman's Wisdoms* på ett nästan unikt sätt bidragit till att föra upp försvarsdebatten på agendan till en nivå och spridning som inte tidigare förekommit i modern tid. Genom sina texter har han fortlöpande lyft fram viktiga frågor som på ett positivt sätt bidragit till att debatten kunnat föras med fakta som grund. En viktig aspekt är att Bergqvist visat ett mycket gott omdöme i valet av frågor.

Joakim Lewin ha tilldelats Akademiens belöningsmedalj i silver, 8.storleken, samt 25 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Han har utanför sin ordinarie verksamhet som yrkesofficer, stabsmedlem och chef drivit och vidareutvecklat artillerigranaten EXCALIBUR i en komplicerad internationell projektmiljö som medfört ett antal mervärden för Försvarsmakten. Hans verksamhet med vidareutvecklade materielobjekt måste betecknas som nyskapande, särskilt i en internationell kontext och med ett stort personligt engagemang.

Lennart Steen har tilldelats Akademiens belöningsmedalj i silver, 8.storleken, samt 25 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Hans framtagande av Underrättelseenhet 23 innebär en väsentlig höjning av luftförsvarets förmåga att prioritera mål, larma och välja åtgärder. Att enheten getts denna förmåga beror till stor del på det arbete och engagemang som Steen visat, långt utöver vad tjänsten vid SAAB och tjänsten som reservofficer kunnat kräva. De tekniska lösningar som Steen inspirerat till visar på en djup förståelse av pro-

De belönade under 218.högtidssammankomsten. Från vänster Carl Bergström, Carl Bergquist, Joakim Lewin och Lennart Steen.

blemställningar och ett närmast konstnärligt sätt att utnyttja modern teknik i problemlösningen.

I år har tre ledamöter lämnat sina befattningar i presidiet. De är hedersledamoten Frank Rosenius samt ledamöterna Gunilla Herolf och Gert Schyborger, vilka avtackats med Akademiens belöningsmedalj i guld, 8.storleken.

Frank Rosenius har under åren 2010 till 2014 varit Akademiens styresman. Han har tidigare varit ordförande i avdelningen för Sjökrigsvetenskap. Gunilla Herolf har under åren 2010 till 2014 varit Akademiens andre styresman och ordförande i granskningsutskottet. Hon har tidigare varit ordförande i avdelningen för Säkerhetspolitisk vetenskap. Gert Schyborger har under åren 2000 till 2014 varit Akademiens skattmästare och ordförande i finansutskottet.

Det framtida slagfältet – KV 21

Under året har akademien påbörjat ett mångårigt forsknings- och studieprojekt benämnt *Det framtida slagfältet – Krigsvetenskap i 21.århundradet (KV 21)*. Utgångspunkt är att det föreligger ett paradigmskifte i sättet att föra krig, där nya metoder att betvinga nationer och samhällsbildningar föreligger och där gränsen mellan militära och civila betvingelsemetoder är diffus.

Studieperspektivet är kring 2030, en tidpunkt som valts dels för att det ska vara intressant som underlag för kommande försvarsbeslut, dels för att det bör vara lättare att engagera yngre ledamöter i arbetet. Det senare är inte minst viktigt för att ha tillgång till dagens know-how och för att de inta ska vara låsta av lojalitet till ordinarie arbetsgivare. För att så ska vara fallet har projektledningen förankrat projektet i myndighetsledningarna och kommer fortsatt att göra det.

Projektet är uppdelat i delprojekt som behandlar

- omvärldens militära tänkande,
- icke-militära hot,
- militärteknisk utveckling,
- samhällets sårbarhet,
- olika angreppsmetoder,
- taktiskt och operativt nyttjande av förband, samt
- en syntes i form av strukturer.

Projektet är flerårigt. Resultatet ska bygga på akademiens samlade kompetens och vara fristående från det som olika myndigheter presterar. Slutresultatet ska kunna presenteras under 2018 och förhoppningen är att materialet ska komma väl till användning i olika beslutsprocesser inom det försvarspolitiska området.

Huvudprojektledare är hedersledamoten Frank Rosenius. Han biträds av professorn och ledamoten Gunnar Hult. Ett stort antal ledamöter från alla avdelningar kommer att involveras. Hur omfattande och genomgripande arbetet och resultatet kommer att bli är avhängigt det stöd som kan fås av externa organisationer och personer. Mer om projektet går att läsa på akademiens hemsida.

Författaren är generalmajor och Akademiens ständige sekreterare.

Noter

1. Oberoende staters samvälde grundades 8 december 1991 – består av 10 stater från forna Sovjetunionen. De baltiska staterna har aldrig varit med. Georgien drog sig ur den 14 augusti 2008 och Ukraina den 19 mars 2014.
2. 12 november 2014.
3. Inkl sex hedersledamöter.
4. Mot bakgrund av den ryska aggressionen i Ukraina har USA åter ökat sin militära närvaro i Europa.
5. Sammandrag av ledamoten Jeppssons referat på Akademiens hemsida.
6. Sammanfattningar av gjorda referat från sammankomsterna, publicerade på Akademiens hemsida.
7. Tamnes inträdesanförande återfinns i *KKrVAHT*, 3.häftet 2014.
8. Ledamoten Diesens koncept finns att läsa i *KKrVAHT*, 4.häftet 2013.
9. Appropriately Qualified Authority.
10. Ds 2014:2.
11. Insatsorganisation 2014.
12. *KKrVAHT*, 3.häftet 2011.
13. Other Ranks i det nya tvåbefälssystemet.

Ledning och ledamöter

Akademiens ämbetsmän

Styresman	Generaldirektör Mikael Odenberg
Andre styresman	Generalmajor Bo Waldemarsson
Ständig sekreterare	Generalmajor Björn Anderson
Skattmästare	Direktör Sven-Christer Nilsson
Andre sekreterare	Överstelöjtnant Gunnar Magnusson
Redaktör	Överstelöjtnant Tommy Jeppsson

Akademiens presidium

Styresmannen (ordförande)
Andre styresmannen
Ständige sekreteraren
Skattmästaren
Generalmajor Karlis Neretnieks (ordförande avd I)
Kommendör Bengt Lundgren (ordförande avd II)
Generalmajor Jan Andersson (ordförande avd III)
Överste Jan-Erik Lövgren (ordförande avd IV)
Generaldirektör Marie Hafström (avdelning V)
Ambassadör Mats Bergquist (avdelning VI)

Avlidna sedan högtidssammankomsten 2013

Överste av 1.gr Bengt Wimnell
Direktör Hans Frisk
Överste av 1.gr Björn-Henrik Zickermann
Överstelöjtnant Carl-Axel Wangel
Överste Claes Sundin
Professor Berndt Brehmer
Utredningschef Leif Vindevåg
Överste Ulf Persson

Kallade och invalda ledamöter 21 maj 2014

Överstelöjtnant Jyri Raitasalo, Finland
Dr. Constanze Stelzenmüller, Tyskland
Dr. Teija Tiilikainen, Finland
Marindirektör 1.gr Jan-Erik Nilsson
Överste Stefan Jönsson

Antal ledamöter

Ledamöter	*Antal*[2]	*Varav under 70 år*
Invalda	400[3]	197
Kallade	31	21
Totalt	431	218